

Leszek Kajzer

Działoszyn, woj. sieradzkie, St. 6,
AZP: 80-46/9

Informator Archeologiczny : badania 23, 84

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

budynku. Badanie śmietniska jak co roku przyniosło kilkanaście tysięcy fragmentów późnośredniowiecznych i wczesnonowożytnych naczyń glinianych oraz organicznych odpadków kuchennych.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PAK PKZ O/Warszawa.

Badania prawdopodobnie będą kontynuowane.

Działoszyn, woj. sieradzkie,
St. 6, AZP: 80-46/9

Wojewódzki Konserwator Zabytków Biuro
Dokumentacji Zabytków w Sieradzu

Badania prowadził doc. dr hab. Leszek Kajzer. Finansował KZA w Sieradzu. Pierwszy sezon badań. Stożkowy kopiec otoczony wodą.

Celem prac o charakterze weryfikacyjno-sondazowym było poznanie i wstępne zbadanie kopca, odkrytego w 1962 r. przez dr H. Wiklaka i określonego jako stanowisko archeologiczne późnośredniowieczne lub nowożytne (Działoszyn st. 6). Kopiec o średnicy około 20 m i wysokości około 2,5 m leżący wśród nadwarciańskich łąk ulokowany jest w centrum stawu. Znajduje się około 350 m na południowy zachód od manierystycznego pałacu zbudowanego około roku 1600 przez Andrzeja z Kurozwęk Męcickiego.

Wykonano 3 wykopy sondazowe o łącznej powierzchni 22 m² i orientacyjnej kubaturze 48 m³ oraz ciąg odwiertów drążonych ręcznym świderem strzeżniaczkowym. Uzyskano przekrój kopca, wzdłuż osi N-S, o długości 19 m. Zgromadzono nieliczny (378 sztuk) zbiór zabytków ruchomych: głównie ułamków szkła (200 fr.) ceramiki naczyńowej (140 fr.), kafli (20 fr.), kości zwierzęcych (13 fr.).

Stwierdzono, że obiekt nie kryje w sobie reliktów renesansowego dworu murowanego, powstałego w 1536 r., którego istnienie w tym miejscu zakładała starsza literatura. Nasyp powstał na naturalnej piaszczystej kępie, której brzegi w celu umocnienia wymoszczono drewnem i faszyną, a podstawę zbudowano z gruzu rozbiórkowego, wywiezionego zapewne przy okazji remontu pałacu. Oprócz cegieł „placówek” występowały w nim ułamki późnorenesansowych kafli piecowych. Na kopcu usypanym w drugiej połowie XVIII w. stał budynek drewniany, którego długość (po osi N-S) nie przekraczała 6,5 m. Następnie w drugiej połowie XIX w. funkcjonowała tu, wspomniana przez starszych mieszkańców, dworska altana.

Wykopanie stawu i usypanie kopca łączyć należy z ożywioną działalnością inwestycyjną wychowanka króla Stanisława Leszczyńskiego, starosty wieluńskiego Stanisława z Kurozwęk Męcickiego. Dokonał on rozbudowy pałacu w Działoszynie, ukształtowania parku i uporządkowania jego otoczenia.

Sądzić należy, że koncepcja ukształtowania szerokiego zaplecza pałacu (okołonego ogrodem francuskim) i parku (wraz z kopcem) była efektem świadomego zastosowania planistycznej myśli ogrodowej epoki Oświecenia. Materiały i dokumentacja po opracowaniu przekazane zostaną do WKZ w Sieradzu.

Badania zostały zakończone.

Elbląg Stare Miasto,
St. 18, AZP: 15-51/23

P.P. Pracownice Konserwacji Zabytków
Oddział w Gdańsku Pracownia Archeologii
Miast

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna Nawrońska i Andrzej Gołębiewski pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego (autor sprawozdania). Finansował WKZ w Elblągu. Dziesiąty sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne (1237-1945).

Prowadzono badania w wykopie o powierzchni 580 m² założonym w obrębie podwórek działek przy ulicy Rybackiej 34-36 i ul. Masztowej 10-11. W ten sposób rozpoczęto poznawanie centralnej partii miasta, bowiem prace toczyły się na terenie bloku zabudowy położonym bezpośrednio po północnej stronie kościoła św. Mikołaja.

Po odsłonięciu wszystkich murów na podwórkach, usunięto nowożytne, płytko posadowione reliktu murowane, pozostawiając czysty układ gotyckiej zabudowy. Badane podwórka zajmowały około 16-18% powierzchni całej parceli, z wyjątkiem działki Rybacka 34, gdzie podwórko stanowiło prawie 27% parceli, kosztem przeciwniejszej działki od ul. Masztowej. Działki od ul. Rybackiej osiągnęły głębokość 23,60-27,60 m (ca 5,5-6,5 pręta nowochełmińskiego) przy zróżnicowanych szerokościach: od 5,40 do 7,70 m. Nieco płytsze były od ulicy Masztowej dochodząc do 21,50 m (ca 5 prętów), za to zdecydowanie szersze: 8,50-9,40 m. W obrębie każdego podwórka obecne były oficyny o wymiarach: 3,20 x 3,40 m, 3,30 x 4,00 m lub 4,20 x 4,80 m. W tylnych partiach oficyn, bezpośrednio przy tylnym murze granicznym ulokowano murowane, ceglano-kamienne latryny. We wszystkich oficynach działek od ul. Rybackiej znajdowały się piece.

Na niewielkich, wolnych od zabudowy partiach podwórek ulokowano dodatkowe, tym razem drewniane latryny niszczące niżej zalegające nawarstwienia i konstrukcje drewniane. Średnio na jedną parcelę przypadały 2 latryny.

Szczególnie istotnym dla poznania form budownictwa elbląskiego było odkrycie na działce Rybacka 34 reliktu murowanej wieży mieszkalnej — tzw. „Kemenate”. Bezpośrednio za tylnym murem kamienicy zachowały się 3 kamienne mury o grubości 1,00-1,20 m wyznaczające zarys budowli o wewnętrznych wymiarach 4,80-3,6 m (drugi wymiar niepełny).

Po wyeksplorowaniu nawarstwień związanych z użytkowaniem murowanej zabudowy, na wszystkich podwórkach odkryto poziomy konstrukcji drewnianych. Ogółem odsłonięto 4 poziomy zabudowy inaczej jednak zorganizowane na działkach od ul. Masztowej i ul. Rybackiej. Na działkach należących do ul. Masztowej budynki drewniane tworzyły linię wysuniętą ca 3 m od tylnych murów gotyckich kamienic. Trudno w tej chwili orzec, bez badań we frontowej części kamienic, czy domy drewniane były głębsze, czy też organizacja zabudowy działki